

Isha L'Isha – Haifa Feminist Center

קוראות וקוראים יקרות ויקרים,

הצלאת סיפוריה של נטשה, (עם גדוין), על הכתה מטרתה שיתופכת כאנשים פרטיים וכאנשי מקצוע בקורותיה של אשה אחת שנסחרה לארץ לאמטות ציטוק בזנות. סיפוריה של אשה אמורה לו, שהענה להתמודד עם זרעה וקורותיה רבי הכאה, מאלט בחובו הן את המציאות האיומה של סחר בנשים לאמטות מין והן את הצד השני של המטבע – הסיוע והטיפול שאנו כחברה יכולים וחייבים לספק להן. מורכבותו של המקרה והקשיים הרבים במהלך הדרכה, כמו המקשים מצמט להפוך חלק מהשיוח החברתי בנושא ניצול נשים, ולעמ תמרוך בדרכים של אנשי מקצוע המחפשים אחר דרכים להתמודדות עם מציות אלה ואחרות בניסיון להצננת סיוע לאמי שראוי לו. אנו תקווה כי באמצעות סיפוריה של נטשה נחשוף מקצת ממציות אלה של קורבנות סחר בישראל ובנוסף נאפשר התבוננות בדרכי הסיוע שלנו ובאפשרות לחוות הצלחות במצוינו.

אזרחית חדשה

ביום 7 לספטמבר 2010, יום לפני ערב ראש השנה היהודית החדשה, ניגשתי למשרד הפנים יחד עם נטשה, אחת המטופלות הותיקות ביותר בפרויקט המאבק בזנות ובסחר בנשים של ארגון "אשה לאשה", במטרה לקבל עבודה אשרה אי 5 - אזרחות זמנית במדינת ישראל מטעמים הומניטאריים. משמעותה של קבלת אשרה מטעמים הומניטאריים במקרה זה, הינה הכרה של מדינת ישראל בכך כי נטשה מקבלת אזרחות זמנית לא עקב חיים משותפים עם בן זוג שהוא אזרח המדינה, כפי הסיבה הרווחת להגשת הפניה לאשרה בקרב נשים זרות, אלא בשל הנסיבות האישיות שבהיותה קורבן סחר, שהפכה אם חד הורית לשני ילדים בעלי אזרחות ישראלית. ככל הידוע לי, נטשה הינה קורבן הסחר והאם החד-הורית הראשונה שזכתה לקבל ממדינת ישראל אשרה אי 5 בנסיבות אלה.

באישורה המלא של נטשה, יגוללו בדפים הבאים סיפורה העצוב, והנסיבות שהביאו להכרה הממסדית במצבה. זהו סיפור כואב וקשה שאף אני, שעוסקת בנושא כבר עשור, לא פגשתי רבים כמותו.

חלקו הראשון של הסיפור שיובא להלן נחשף בפנינו בחודש אוגוסט 2006, מתוך תצהיר שנטשה הגישה לנו במהלך המפגשים הראשונים בינינו. באותה תקופה פגשתי את נטשה, בת 29 כיום, לראשונה, כשעה בלבד לפני קיומה של התכנסות וועדת הרווחה בעיר מגוריה לדין בעתידים של ילדיה

Isha L'Isha – Haifa Feminist Center

- בת שנה וחצי ובן חמש. באותה עת, נטשה ניצבה על סף הסכמה למסור את ילדיה לטיפול רשויות הרווחה, משום שבשל מצבה האישי הקשה לא הצליחה בשום אופן להתפרנס ולהתייצב כלכלית, ולא ידעה מניין יגיע לכיסה כסף עבור לחם לארוחתם הבאה של ילדיה או לחיי המחר. באותה עת, בנוסף לבעייתיות של המצב הפיסי והרגשי בבית, טרם הצליחה נטשה להשיג את מימושה של בדיקת DNA, שתוכיח כי הילדים הם ילדי הביולוגיים של אזרח ישראל ולכן, ממש כמותה, היו אף ילדיה משוללי אזרחות וזכויות נלוות. אבי הילדים נתון היה אז בתקופת מאסר בשל שימוש באלימות. לילדים לא היה ביטוח בריאות ונטשה הייתה מחויבת להביא לאחר כל שלושה ימי היעדרות מהגן בשל מחלת ילד, אישור מיוחד מרופא פרטי שהילד בריא, כדי שיוכל לשוב למסגרת החינוכית. עלותו של כל אישור כזה הייתה הון רב עבור נטשה באותם ימים, והמחלות העונתיות הפכו סיוט בעל פנים רבות למשפחה כולה. מהלך החיים באותה תקופה היה קשה מנשוא.

מחצית השעה לפני אותה התכנסות ראשונה של הוועדה בעניינה, נאלצה נטשה להכריע בינה לבין האם להכנס לחדר ולוותר על הילדים, או לבקש את תמיכתנו בדרך למאבק שמטרתו השארתה בחזקתה בתנאים שיאפשרו לשלושתם חיים בכבוד. זכור לי עד היום בכייה המר של נטשה בקפיטריה הקטנה שליד משרדי הרווחה, כשהיא מנסה למצוא אופק של תקווה מתוך מצבה הנואש. זכורה לי ההתלבטות הקשה בין מלחמה על מימוש זכויותיה וזכויות ילדיה, שברור היה כי תדרוש ממנה כוחות רבים ותגבה מחיר לא פשוט, אל מול הפחד הנורא מהרעב, מהחובות, מאיומי חבריו של בן-זוגה ומההתמודדות המתמדת עם השלכותיו של עברה האישי רצוף הטראומות והמכאובים. לעולם לא אשכח את מבטה המפוחד באותם ימים, את התחושה (המוטעית בדיעבד) שליוותה אותה בשל מידע לכאורי שקיבלה ממקורות שונים, לפיו בכל רגע צפויות רשויות ההגירה להגיע ולגרשה מהמדינה ללא ילדיה. כל הטרגדיות אליהן נחשפתי בשנות עבודתי כאילו התאחדו ונאספו באשה אחת רזה מאד, עם מבט עצוב מאד, שישבה מולי ונדרשה להגיע להחלטות קשות. עתידים לחלוף עוד ימים רבים בטרם אזכה לראות את חיוכה היפה של נטשה לראשונה.

כאם צעירה לילדה בגיל דומה לזה של בתה הקטנה של נטשה, חוויתי במהלך התכנסות אותה וועדה, גל הזדהות אישי חסר תקדים מבחינתי והשפעות הלחץ וההתרגשות של נטשה נכרו היטב גם בי ובגופי. סיפור חייה ומציאותה של נטשה חלחלו אליי והרגשתי כיצד הם הופכים להיות חלק ממני.

נטשה נולדה הישר לתוך הטרגדיה הראשונה של חייה, כאשר אמה נפטרה בלידתה. סבתה של נטשה הצהירה החל מהרגע הראשון שעדיף היה כי נטשה תמות ולא האם והיא הועברה לחזקתו של אביה הביולוגי, עד שבגיל 5 הוצאה גם מחזקתו בשל אלימות שהפעיל כלפיה. עד גיל 14 גדלה נטשה אצל אחיה. האח הפך אלכוהוליסט ונטשה עברה ניסיון אונס מצידו. כשהיתה בת 14 אומצה על ידי אחותה, למרות שברור היה כי זו אינה מעוניינת באמת בגידולה של הילדה.

כשנה לאחר מכן, מכרה אותה אחותה הגדולה של נטשה לאדם מבוגר בעל אמצעים, לשם סיפוק צרכיו המיניים. דפוס ההתנהגות הקבוע אותו חוותה נטשה בביתו של האדם לו נמכרה, היה השקייתה לשוכרה ואז אינוס וניצול מיני שלו אותה פעם אחר פעם.

Isha L'Isha – Haifa Feminist Center

בעת שהייתה נטשה בת שש עשרה לערך, מכרה אותה אחותה בשנית, זו הפעם לסרסורית בטורקיה, שם נדרשה לעסוק בזנות ולהחזיר את התשלום שניתן לאחותה תמורתה על-ידי הסרסורית. כשעלה בידיה לחזור הביתה מטורקיה, נזפה בה אחותה והכתה אותה בשל סכום הכסף המועט שהיה ביכולתה להעביר לידיה. למרות זאת לנטשה לא נותרה ברירה עם שובה, אלא לשוב ולהתגורר עם אחותה, עד שזו הציעה לסייע לנטשה להגיע לישראל לשם עבודה בניקיון, דרך סוכנות השמת כוח אדם. נוכח התנצלותה הכנה של אחותה על התנהגותה בעבר, ובהעדר מעגלי תמיכה אחרים כלשהם להיוועץ בהם, הסכימה נטשה להצעה.

בשנת 2002 הוברחה נטשה לישראל דרך מצרים על-ידי סוחרי נשים להם נמכרה על-ידי אחותה ומיד נלקחה לבית בושת בתל-אביב.

במהלך החודשים הארוכים בהם הועסקה בבית הבושת בתל-אביב, הוכרחה נטשה לעבוד כ-17 שעות ביממה, יום ביומו מדיי חודש בחודש, תוך שהיא נאלצת לקיים יחסי מין עם 10-15 לקוחות ביום וכשהיא נתונה להתעללות פיזית, נפשית ומינית מתמדת מצד הסרסור.

במהלך תקופת כליאתה בבית הבושת, הכירה נטשה את אבי ילדיה העתידיים. בהמשך ישיר לאירועים הטראגיים שפקדו אותה כל חייה, בין נטשה לבן-זוגה שררו מלכתחילה יחסי אלימות וניצול שלו כלפיה, כשנהג לקחתה לצפון העיר שם נהג כלפיה באלימות קשה.

בעת המפגש הראשוני שלי עם נטשה היא כבר אזרה עוז להיפרד מבן-הזוג ולמדה לשרוד לבד, אך הפחד ממנו עוד ניכר בכל צעד שלה ובמבטיה החרדים.

ארבע שנות מאבקים קשים עברו עלינו יחד עם נטשה. התמודדות מתמדת מול רשויות, מול נוהליהן של המחלקות המוניציפאליות השונות ומול העליות והמורדות הצפויים במצבה הרגשי של נטשה וביכולתה להתמודד, שליוו אותנו כל העת.

חלפו שנתיים ימים בטרם התחלנו לראות ניצני שינוי כלשהם. בתחילת דרכנו בעבודה המשותפת עם נטשה קבע הפסיכיאטר שבדק אותה כי רק הסביבה התומכת והזמן יסייעו לנטשה להתגבר על מצבה הפוסט-טראומתי ולהמשיך לתפקד באופן נורמטיבי.

עם הזמן, נטשה הצליחה לסיים את תהליך בדיקת הרקמות שהוכיח כי ילדיה הם ילדיו הביולוגיים של אזרח ישראל ובעקבות כך הם קיבלו אזרחות ישראלית בעצמם. בהתאם להחלטות הוועדה שדנה בעניינה ובסיוע מלא של מחלקת הרווחה, נטשה עברה למעון מיוחד, בו קיבלה טיפול חום ותמיכה ואף ליווי מקצועי שסייע לה ברכישת כלים לאמהות וניהול חיים עצמאיים בארץ. גם במהלך שהותה במעון ידעה נטשה סערות ומצבים לא פשוטים, כשהיא נאלצת להתמודד עם היכרות הולכת וגוברת שלה עם השפעת המציאות בה גדלה וחייה על התפתחותה כאשה וכאם. ההתמודדות של אשה שמעולם לא זכתה לקבל ממשפחתה וסביבתה הקרובה חום ואהבה, עם הצורך בלהעניק אותם לילדיה, היא התמודדות מורכבת ורבת פנים. נטשה השקיעה מאמצים רבים בטיפול בעצמה ובילדיה,

Isha L'Isha – Haifa Feminist Center

טיפול שכיום ניתן לראות את פירותיו כשברור כשהיא מצליחה לקיים עם ילדיה קשר שונה לחלוטין מזה אליו הורגלה בצעירותה.

לאחר סיום תקופת השהות במעון וההליך הטיפולי, נטשה בחרה לחזור לעיר מגוריה, שם המשיכה להסתייע במחלקת הרווחה המקומית. בתמיכה כספית של קרן החירום של הפרויקט שלנו, ובאותה תמיכה קבועה של מחלקת הרווחה, נטשה הצליחה לחזור למסלול חיים המאפשר לה ולילדיה קיום משותף בכבוד.

המאבק שבחרה נטשה לנהל על מנת להחלץ ממעגל הסבל ולהשאיר את ילדיה בחזקתה, סייע לה בתהליך השיקום הארוך והקשה אליו יצאנו במשותף. מאז הפך המקרה שלה תקדים ומקור השראה לליווי וטיפול בנשים אחרות. בזכותה הצלחנו להשתכנע שמאבק נכון יכול להוביל לקבלת קצבת ילדים ומזונות מביטוח לאומי כמו גם לשמירה על זכויותיהן של אמהות זרות לילדים בעלי אזרחות ישראלית. בין השאר קיבלה נטשה מהביטוח הלאומי באופן רטרואקטיבי את מלוא הכסף שהגיע לה ולילדיה מאז רישומם במשרד הפנים וכעבור חודש קיבלה אף דמי מזונות רטרואקטיביים לשנה, בהתאם לפסק דין בבג"ץ. בהמשך הפכה נטשה, כאמור, להיות האשה הראשונה לה מוענק מעמד אי-5 של תושב ארעי בשל נסיבות הומניטאריות, כתוצאה מהיותה קורבן סחר.

בשנה אחרונה זכינו לראות את תחילתו של שינוי דרסטי שחל בחייה של נטשה ובאורחותיה. ראינו יותר חיובים, יותר סומק על הפנים ופחות שאלות ודאגות קשות. בוועדה אחרונה שדנה בעניין ילדיה של נטשה אף זכינו לשמוע את המילים המחזקות, שהופכות להיות שורש המוכנות לצאת למאבקים נוספים. מנהלת רשות הרווחה המקומית הודתה בפנינו כי גם מחלקתה עצמה למדה מהתנהלות הפרויקט שלנו והליווי של נטשה על אלטרנטיבות שונות שקיימות ועל דפוסי עבודה נכונים; "שיניתי לנו את זווית הראייה על מצבים שונים" אמרה מנהלת הרווחה בעיר מגוריה של נטשה. כאשר שמעתי את המשפט הזה נאמר בענייני של המאבק למען זכויותיה של נטשה, הבנתי שהיה שווה להיאבק זמן ממושך כל-כך כדי לראות שינוי רב-פנים שכזה. מאבק זה, לא יכול היה להגיע לסיום מוצלח ללא שיתוף פעולה מלא עם מחלקת הרווחה ובכללו תפקודה המעולה של עובדת-סוציאלית דוברת רוסית, שהכירה היטב את תרבותה ושורשיה של נטשה וידעה להושיט לה יד באופן נכון ומכיל. טיפולה המסור של מחלקת הרווחה בנטשה וילדיה מדגים היטב כי שיתוף פעולה ורצון טוב מצד הממסד מאפשר השגת זכויות והגעה להישגים שונים גם כאשר האשה המטופלת אינה בעלת אזרחות ישראלית. בנוסף מאפשרת ההיכרות עם סיפורה של נטשה בארץ, תמיכה בתפישה ומעשה המעודדים נתינת אפשרות לאמהות להמשיך ולשמור על ילדיהן בחזקתן גם כאשר מצבן האישי קשה ביותר.

כשקיבלה לבסוף את מעמדה החוקי בישראל זלגו דמעות מעיניה של נטשה, שלא האמינה שזכותה להגיע לאותו רגע. אני, שחיכיתי זמן כה רב לאותו מעמד ודמיינתי אותו בראשי פעמים רבות אינספור, הרגשתי כאילו תקוותי ומחשבותיי הכמוסות ביותר מתגשמות. ראיתי מולי אשה מאושרת, עם ברק בעיניים, מלאת חיים ומלאת רצון להמשיך להתקדם בחייה. ראיתי את דמעותיה שלה חלק חשוב מחייה של כל מי שסייעה בעניינה – היא חדרה לנשמותינו והשתלבה בעולמנו.

Isha L'Isha – Haifa Feminist Center

בהזדמנות זו ברצוני להודות מקרב הלב בשם נטשה ובשם "אשה לאשה" לעו"ד שוקי פרידמן ממחלקת הסיוע המשפטי סניף חיפה שיזם ותמך בנו בכל המהלכים התקדימיים הקשורים במאבק לשינוי מדיניות והגנת זכויות נשים ולעו"ד מרינה גולדווג-קון, אשר יצגה את המקרה מטעם סיוע משפטי בבית המשפט ומול משרד הפנים. אנו רוצות להודות גם לארגון ההגירה הבינלאומי IOM אוקראינה, אשר הגיש לבית המשפט ולמשרד הפנים דו"ח אופרטיבי בו הערכה אובייקטיבית של המציאות נוראית המצפה לנטשה במידה ותחזור לאוקראינה. ידוע לנו היטב שללא שיתוף הפעולה עם פרויקט סיוע לנשים בזנות בראשות לידיה ניקיטין ואולגה מדבדובסקי אשר ליוו יחד איתי את נטשה ותמכו בה לאורך כל הדרך, לא היינו מגיעות לתוצאות המיוחלות. תמיכה נוספת וחסרת תחליף הייתה הכספים שהעמידה לרשותנו קרן החירום של הפרויקט וכמוה קרנות נוספות כגון OPERATION BLESING ומכון ירושלים לצדק. לולא היחלצותם החומרית של אלה לעזרה לא יכולות היינו לתמוך בנטשה במהלך אותן ארבע שנים ארוכות של מאבק.

ההצלחה במקרה זה נותנת לי ולחברותי כוח ותקווה, ובעיקר מאפשרת דבקות באמונה כי ניתן להגיע לצדק חברתי וכי אם נאמין בעצמנו נוכל לשנות את המציאות הסובבת אותנו ולסייע במקרים אחרים.

בעבורי באופן אישי המדובר בסגירת מעגל של מקרה שהתברר כקשה ביותר בכל שנות ניסיוני המקצועי. גם אם ברור שנטשה טרם סיימה את תהליכיה מול משרד הפנים וכי האזרחות שניתנה לה הינה זמנית, הרי ברור כי תם פרק במאבקה וכי נפתחים בפניה עכשיו אפיקים חדשים של תקווה והזדמנויות לקידום אישי ומשפחתי.

אני מאחלת לכולנו שנדע עוד ועוד סגירות מעגלים חיוביות שכאלה, שיסייעו לרבות ויוסיפו על אמונתנו במה שאנחנו עושות ובהצלחה במאבקים למען זכויות נשים.

ריטה חייקין

מנהלת פרויקט מאבק בזנות ובסחר בנשים

ארגון אשה לאשה – במרכז פמיניסטי, חיפה

דואר אלקטרוני:

rita@isha.org.il

